

Tınaz Ailesi Evi

Mustafa Akçaöz, Emre Kishalı

Marmara ilçesi, Asmalı Mahallesi, Köyiçi mevki	İnşa dönemi / yılı: 1870
GPS: 40°36'58.0''K 27°42'17.2''D	Mevcut durumu: Meskun
Tescil tarihi ve numarası: Bursa KTVKBBK 15.1.1996 - 4904	Mülkiyet durumu: Özel mülkiyet

Tarihçe

1870 yılında inşa edilen ev mübadele öncesinde Michael Gkioulekas (okunuşu: Mihail Gülekas) ailesine aittir (Papachristou 2019a, 35). 1990'larda kuzey cepheye ek inşası sırasında katlar arasında bağlantı sağlayan merdiven ortadan kaldırılarak katlar, mirasçılar arasında paylaşılmıştır. Günümüzde zemin kat İstanbul'da ikamet eden İsmail Tınaz'a, üst kat Zeki Tınaz'a aittir.

Mimari

Tınaz Ailesi Evi, güneyinde bulunan Marmara Denizi'ne yaklaşık 15 m, köy camisine ise 60 m mesafede konumlanmıştır. Bodrum kat üzerine iki katlı yapı kare planlıdır (Fig. 1). Kuzeyden güneye hafif meyilli bir arazi üzerinde yer alan ev, güneyden üç, kuzeyden iki katlı bir görünüme sahiptir. Bodrum kat depo, zemin ve üst katlar ise yaşam alanı olarak düzenlenmiştir. Batı cephe dar

Fig. 1: Güney ve batı cephelerin genel görünümü

bir sokağa açılmaktadır. Doğu ve kuzeyde bahçesi bulunmaktadır. Kuzey cepheye ilave edilen betonarme ek, evin bahçeye doğru genişlemesini sağlamıştır (Fig. 2).

Her iki cephede bahçeye bitleştirilmiş yeni modern betonarme binalar yer almaktadır. Güney cephesi Marmara Denizi'ne bakmaktadır. Bodrum kat yığma moloz taş duvar örgülü, üzeri sıvalıdır. Zemin kat ve üst katın güney yarısı ahşap çatki arası tuğla dolgu hımuş tekniğinde, doğu cephenin kuzeyi dışında üzeri yalı baskı kaplamalıdır. Doğu cephenin kuzeyi beton harçla sıvanmış durumdadır. Üst katta doğu ve batı cephenin güneyindeki çıkımlar ile güney cephe sıvasız bağdadi duvar tekniğindedir. Kıрма çatının üzeri alaturka kiremitle kaplıdır.

Yapım tekniğine dair detaylarla ilişkili olarak zemin katın oturduğu döşeme ve döşeme kirişleri incelenmiştir. İki ahşap kirişin oluşturduğu ana kirişlerin üstüne oturan ikincil kirişler bulunmaktadır. Bu kirişler, yükleri yığma duvarlara aktarmaktadır. Ana kirişlerin kesitleri 23x18 cm, kiriş aralıkları 38 cm olan ikincil kirişlerin ise 4x17 cm'dir. Ana kirişlerin oturduğu dikmeler ise 20x20 cm'dir.

Evin bodrum kat ve değiştirilen pencereleri dışında tüm pencereleri, dikdörtgen giyotin penceredir (Fig. 1-2). Batı cephe zemin kat seviyesinde iki pencere açıklığına sahiptir. Kuzeye kaydırılmış yatay dikdörtgen pencere iki yan kanadı açılan pencere formundadır. Bu pencere ile aynı hizada üst kat seviyesinde bir, cumba şeklinde dışa taşıntı yapan batı cephenin güneyinde iki pencere bulunmaktadır. Kuzey cephede ek bina eve bitleştirilmiş, kuzey duvarı kaldırılmış ve ek binaya banyo, tuvalet ve kiler işlevi gören mekanlar ilave edilmiştir. Ek binanın eksemine yerleştirilen kapı günümüzde içten zemin katla bağlantısı koparılmış üst kata girişi sağlamaktadır. Bu kapıya doğu cepheden başlayarak dönen beton merdivenle ulaşmaktadır. Doğu cephe, batı cepheyle simetrik pencere düzenlemesine sahiptir. Ancak doğu cephenin kuzeyinde yer alan alt ve üst seviyedeki iki pencere değiştirilmiş, üst pencere ahşap, alt pencere PVC yapılmıştır. Doğu cephenin güneyindeki küçük tek kanatlı kapı bodrum kata girişi sağlamaktadır.

Kübik bir plan kurgusuna sahip yapının tüm cephelerinde olduğu gibi güney cephesinde de simetri hakimdir. Güney cephede eksene yerleştirilmiş giriş, bodrum ve zemin katı karşılayan yüksek bir eyvan şeklinde düzenlenmiştir. Çift taraflı dönerli merdivenden kare bir sahanlığa çıkılmaktadır. Sahanlıktan tek basamakla çıkılan çift kanatlı kapı, evin asıl giriş kapısıdır. Kapının üzerinde üçgen alınlık bulunmaktadır. Sahanlığın iki dış köşesine yerleştirilen ahşap sütunlar üst kattaki balkonu taşımaktadır. Kaideler üzerine oturtulmuş sütunlar üst kısımda bir bilezikle ayrılarak bu bölümlere yivli sütun başlığı görüntüsü verilmiştir (Fig. 3). Aynı sütunlardan balkonda üç tane kullanılmış ve aralarına 0,5 m yüksekliğinde korkuluk yapılmıştır. Üst katta dışa taşırılmış balkon iki yandan ahşap bağdadi konsollar üzerine oturtulmuştur. Balkonun ahşap tavanında çıkakâri tekniğinde süslemelere yer verilmiştir. Süslemelerde merkezde bir eşkenar dörtgenin iki yanından devam eden çıtalar, köşelerde dikdörtgenler oluşturarak tüm yüzeyi çevrelemektedir.

Bodrum kat seviyesinde giriş eyvanının iki yanına yerleştirilmiş birer kare pencere yer almaktadır. Bu pencerelerin taş söveleri dışa

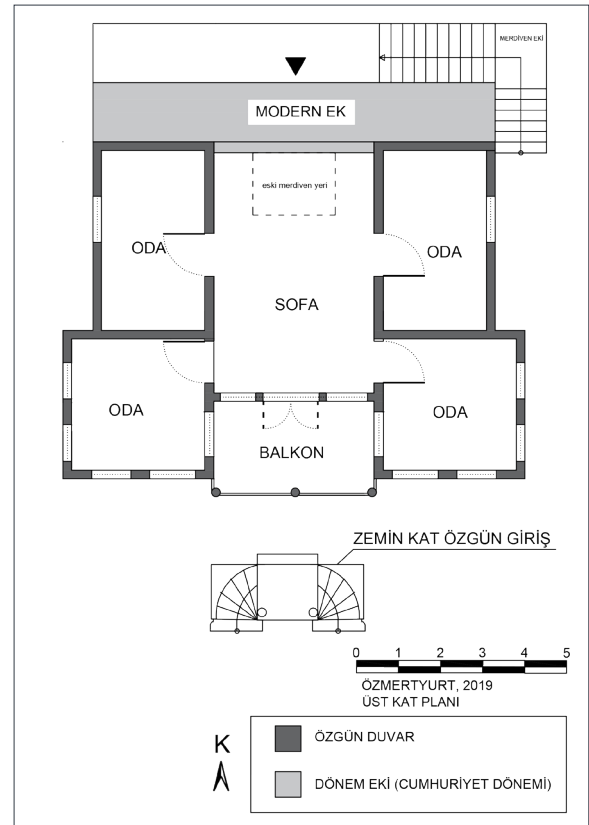

Fig. 2: Doğu cephe ve kuzeydeki betonarme ek

taşırılmıştır. Pencerele dıştan cepheyi kaplayan dikdörtgen çerçeveler içine alınmış durumdadır. Zemin kat giriş eyvanında kapının iki yanına ve eyvanın yan duvarlarına yerleştirilmiş birer pencere bulunmaktadır. Cephe- de eyvanın iki yanında da ikişer pencere yer almaktadır. Aynı pencere düzeni ikinci katın balkonunda ve cephesinde de tekrar edilmiştir. Üst katta pencere sövelerinde basit süslemelerle karşılaşmaktadır. Pencere sövelerinin üst köşelerine kademeli konsollarla taşınan tepelikler yerleştirilmiş, konsolların arası da testere dişi motifleriyle hareketlendirilmiştir. Aynı konsollara sövelerin alt köşelerinde de yer verilmiştir (Fig. 4).

Uçları içe ve dışa kıvrımlı yarım dairelerle hareketlendirilmiş geniş süslemeli saçak üçgen ahşap konsollar üzerine oturtulmuştur (Fig. 1). Konsollarda, kare kesitli, uçları volütlü-S kıvrımlı dallardan oluşan ajur tekniğindeki süslemelere yer verilmiştir. Konsolların arası bir silme şeklinde çıtakâri tekniğinde süslenmiştir.

Dış cephede yatay bir düzlemde yerleştirilmiş ahşaplarla düşey düzlemde yerleştirilmiş pencere ve sütunlar, yatay ve dikey hatları vurgulayan bir denge unsuru olarak yer almaktadır. Yapının tüm cephelerindeki simetrik kurgu da bu denge unsurlarına vurgu

yapmakta ve yapıya anıtsal bir görünüm kazandırmaktadır.

İç mekanda evin iki ayrı eve dönüştürülmesi esnasında sofanın kuzeyinde yer alan merdivenler kapatıldığından, kuzey cephe- deki kapıdan girilen üst katta dikdörtgen iç sofanın iki yanına yerleştirilmiş ikişer oda yer almaktadır. Dışta olduğu gibi içte de odaların yerleştiriliş düzeni ve boyutlarında simetri hakimdir. Ancak kuzeydeki muhdes ek, simetriyi bozmaktadır.

Evin koşulları dolayısıyla yalnızca üst kat seviyesinde ölçümler yapılabilmiş, simetrik planda olduğu düşünülen giriş kata malik- lerin köyde bulunmaması sebebiyle erişim sağlanamamıştır.

Güncel Durum

Planı ve büyük oranda mekânsal özellikleri anlaşılabilir durumdaki yapının tüm katları kullanımdadır. Zemin kat malikleri İstanbul'da ikamet ettiğinden zemin kata girilememektedir. Zemin kat dönemsel kullanım görürken bodrum ve üst kat sürekli kullanımdadır.

Yapının çeşitli zamanlarda onarımlar geçirdiği, bakımının yapıldığı mevcut durumundan anlaşılabilir. Ancak bilinçsizce

Fig. 3: Balkon dikme detayı

Fig. 4: Saçak konsol detayı

yapılan onarımlar binanın bazı bölümlerinin orijinallliğini kaybetmesine sebep olmuştur. Katlar arasında bağlantı sağlayan merdiven kaldırılmıştır. Kuzey cephede duvarın belli bölümleri kaldırılarak, evi kuzeye doğru genişleten betonarme ek yapılmıştır. Ek yapının üst katında eksene açılan kapı ve

betonarme merdiven ile yapının üst katına doğrudan giriş sağlanabilmektedir. Girişin iki yanına yapılan ek mekanlar daha geç dönemde inşa edilmiştir. Üst katın, içte, kapıları, taban döşemesi, tavanı tamamen değiştirilmiş ve duvarlar boyanmış durumdadır. Geleneksel evlerin vazgeçilmezi olan dolaplardan iz kalmamıştır. İç mekanda eskiye dair izler olarak sadece duvarlar ve pencereler günümüze ulaşabilmiştir. Batı cephede tek, doğu cephede iki pencere değiştirilmiş ve orijinal formlarını kaybetmiş durumdadır. Her iki cephenin kuzey yarısı ile bodrum kat duvarları beton harçla sıvanmıştır. Yapının ahşap bölümlerinde yer yer yıpranmalar tespit edilebilmektedir. Özellikle balkon döşemesi ve çıkma yapan bölümleri destekleyen eliböğründelerde malzeme kaybına rastlanmıştır. Sade süslemelere karşın eski mimarisi, görkemli yapısı ile günümüze ulaşmıştır.

Risk Değerlendirmesi ve Öneriler

Modern yapılar arasında tekil bir halde dikkat çeken ev, peyzaj değeri açısından bölgenin en kıymetli eserlerinden biridir. Özellikle Asmalı köyünde yer alan 'Yılanlı Ev' ile 'Tınaz Ailesi Evi' Marmara Adası'nın sivil mimari örnekleri arasında öne çıkan yapılar arasındadır. Dış cephe özellikleri bakımından nispeten daha iyi korunmuş olan yapı, olası terk durumu gerçekleşmeden geçici koruma önlemleri alınmalıdır. Hazırlanacak bir restorasyon projesi kapsamında ekler kaldırılmalı, değişen bölümler orijinal kısımlar dikkate alınarak düzenlenmelidir. İleriye dönük olarak amacına uygun bir işlev kazandırılmalı ve şehrin farklı yerlerine yerleştirilecek tabelalarla dikkat çekmesi sağlanmalıdır.

Bina, tarihsel ve mimari değeri ile Yunanistan'dan gelen ziyaretçilerin de ilgi odağı halindedir. Özellikle Asmalılı mübadiller ve Yunanistan'daki 'Neos Marmaras' sakinleri adayı ve binayı ziyaret edenler arasındadır.

Tarihi kaynaklardan da bilindiği üzere denizcilik faaliyetlerinde hâkim olan Asmalılar için bu potansiyele uygun işlevlendirme ile birlikte yerel bir deniz müzesi olarak tasarlanabilir. Böylece kişisel inisiyatife terk edilmiş binaların işlevlendirilmesi ve korunmasına yönelik örnek bir proje olarak bölgedeki varlığını koruyacaktır.